

MAANDBLAD

UITGEGEVEN DOOR HET NATUURHISTORISCH GENOOTSCHAP IN LIMBURG.

Orthoptera Neerlandica.

Nederlandsche Entomologen waren er bij de vleet.
En zijn er nog.

Onder hen mannen, die 'n wereldvermaardheid hebben.

Alhoewel vooral vlinders, kevers en vliegen hun Nederlandsche specialiteiten vonden, mochten toch ook de andere orden zich zoo nu en dan in groote belangstelling verheugen.

Over de meeste in Nederland voorkomende insecten is er dan ook al heel wat gepubliceerd.

Zoo niet over Orthoptera.

Naar kakkerlakken en sprinkhanen, sabelsprinkhanen en krekels werd er bij ons maar weinig omgekeken.

Enkele jaren geleden leek 't, dat ook hunne bestudeering 'n bijzonderen beoefenaar zou vinden in den heere H. W. van der Weele.

Zoo terloops toch wilde deze kundige Entomoloog, die zich voornamelijk toelegde op de studie der Neuroptera, zich ook over de Nederlandsche Orthoptera ontfemen.

Hij had oud en nieuw materiaal bijeengebracht, medewerkers — alhoewel weinige — gevonden en 'n voorloopige lijst van rechtvleugelige insecten uitgegeven, toen de dood, gansch onverwacht, 'n einde maakte aan z'n jong, veelbelovend leven.

Dr. D. Mac Gillavry, in 't bezit der Orthoptera uit de collectie van den Vendonaar wijlen Van den Brandt, zette 'n tijdlang 't werk van van der Weele voort.

Tòen was 't dat hij in aandraking kwam met den heere C. Willemse, op 't oogenblik arts te Eygelshoven L.

C. Willemse, die zich voor alles, wat natuurlijke historie betreft, ten zeerste interesseert, nam den arbeid van Dr. Mac Gillavry over, legde zich speciaal toe op de bestudeering van rechtvleugelige insecten.

Z'n onderzoekingen heeft hij thans vastgelegd in 'n kloeke studie: „Orthoptera Neerlandica, de rechtvleugelige insecten van Nederland en het aangrenzend gebied, door C. Willemse, lid van de Nederl. Entom. Vereeniging, met een voorrede van Dr. Mac Gillavry. Met 80 meerendeels oorspronkelijke afbeeldingen”.

Hij gaf ze uit in 't Entomologisch Tijdschrift, Deel LX, 1917.

Bevatte de lijst van H. van der Weele, in 1907 verschenen, slechts 34 verschillende in Nederland bekende Orthoptera, de heer Willemse kent er op 't oogenblik 40, n.m.l. 7 kakkerlakken, 18 sprinkhanen, 10 sabelsprinkhanen en 5 krekels.

Ook voor de meerdere kennis der verspreiding

van deze diersoort in 't aangrenzend gebied is z'n werk van groot belang.

Willemse toch houdt rekening met de Orthoptera, welke gevonden werden in 't gedeelte van Noord-West-Europa, dat begrensd wordt door de lijn gaande van Stettin over de Fläming, Harz en West-Thüringen naar Aschaffenburg a/M., vervolgens naar Mannheim, Karlsruhe en Nancy en zoo over Fontainebleau naar Havre. België en Luxemburg vallen aldus geheel binnen het behandelde gebied.

'n Nauwkeurig onderzoek zal waarschijnlijk uitwijzen dat van de 47, 81 en 69 Orthoptera, welke respectievelijk gevonden worden in België, Duitschland en Frankrijk er meer dan één tot nu toe onbekend, ook hier in ons land voorkomt.

Welnu, meerdere vondsten in Nederland, is wat de hr. Willemse door middel zijner studie o.a. beoogt.

„Ik hoop”, zoo zegt hij, „dat menige natuurvriend en verzamelaar zich nu tot deze, tot nu toe verwaarloosde, orde mag aangetrokken voelen en dan zal ik mij voldoende beloond achten voor den hieraan besteden tijd en arbeid.”

Willemse heeft ongetwijfeld zeer veel tijd en arbeid aan deze, niet minder dan 176 bladzijden beslaande studie besteed.

Hij heeft zodoende iets geleverd van blijvenden aard.

En juist daarom is 't te hopen, dat de onvolledigheden, die natuurlijkerwijze 't werk moeten aankleven, voor wat betreft de vindplaatsen, meer en meer worden aangevuld, m.a.w. dat de hr. Willemse van alle kanten, niet 't minst van uit Limburg, opgaven moge ontvangen van vindplaatsen onzer rechtvleugelige insecten.

Ik zou hem willen aanraden 'ns af te dalen in de Limburgsche kolenmijnen. De Mijn te Spekholzerheide b.v. zal hem zeer zeker materiaal leveren ter completeering zijner vindplaatsen in Limburg van kakkerlakken en krekels.

Wil hij zoeken in de buurt van Hoensbroek en Kerkrade naar Veenmollen (*Gryllotalpa Vulgaris*), hij zal ze daar zeker aantreffen.

Meer dan eens heb ik ze er persoonlijk gevonden.

Intusschen feliciteeren we den heere Willemse van harte met wat hij door deze studie voor den zooveelsten keer op dierkundig gebied weer presteerde.

JOS. CREMERS

Dorcadion fuliginator.

't Vorig jaar beloofde ik mijn best te zullen doen in 1917 een *Dorcadion fuliginator* te vangen voor de Standaardcollectie van Jhr. Dr. Ed. Everts. Haast meende ik in mijn hoop te wor-

den teleurgesteld en mijn belofte niet te kunnen vervullen. Immers de strenge winter had inisschien, naar ik dacht, veel schade berokkend aan de Ned. fauna, alsmede deden mij zulks vreezen de geweldige heidebranden vlak bij het gebied, waar de Dorc. ful. 't vorig jaar gevonden was. Na verschillende succesloze excursies in de warme Juni-maand en in de eerste helft van Juli, mocht het mij toch eindelijk gelukken op een excursie d.d. 24 Juli i.l. zelfs 6 exemplaren in handen te krijgen.

Op eenige latere tochten, onder brandend heete Julizon, was ik wederom zoo gelukkig eenige exemplaren mee naar huis te nemen.

Was dus tot het vorige jaar de Dorc. fuliginator in Nederland onbekend, thans zou ik met het oog op deze meerdere vondsten het beestje een plaatsje willen geven onder onze inheemsche coleoptera.

D. WILFRIDUS RISWICK O.S.B.

Merkelbeek.

Een kijkje in den Museumtuin.

Door den strengen winter zijn de seizoenen een weinig verschoven, zoodat, evenals daarbuiten in de natuur, ook in den Museumtuin thans sommige plantsoorten nog bloeien, die anders reeds haar rol hadden afgespeeld. Met deze vertraging bleven toch meeslal de organen normaal van vorm; bij enkele ging ze gepaard met seizoensmorphisme.

Reeds dadelijk zien we rechts van den ingang den Varengroep, die wel schik schijnt te hebben in dezen natten warmen zomer. De Vrouw-tjes-varen en de Koningsvaren wuiven ons toe met haar groote gevederde bladen. De laatste draagt al zijn kaneelkleurige sporenhouders. Vooral dezen Koningsvaren mogen we wel goed in eere houden, want zijn geliefkoosde woonplaats bij de venen te Schinveld en Brunssum zal nog bij 't einde van dit jaar ontgonnen zijn; alleen in een paar kleine gelukkig verborgen veentjes zullen er nog enkele exemplaren gespaard blijven.

Langs den woningmuur bij 't Varenperk groeit een struikje Klimop, een variëteit van 't Gewone Klimop die men maar zelden aantreft; de bladen zitten dicht op elkaar; ze zijn deels langgerekt met spitsen of stompen top, deels stomp en drie-hoekig, terwijl de bladvoetlobben elkaar bedekken of soms geheel vergroeid zijn, daarom heet ze *Hedera helix sagittifolia*. Wel hoort ze niet thuis in een specifiek Limb. plantenverzameling, maar onze Flora bezit zoo weinig planten die in iederen muur kunnen leven of er, zonder hulp langs kunnen opklimmen, dat we haar graag dit ongunstige plaatsje gunnen; we moeten toch die oude doodsche stadsmuren wat leven zien bij te brengen. Evenals 't wilde Klimop heeft ook deze variëteit nog al wat van den vorst geleden; niet echter de vorm met wit en rose geleeke bladen in 't Veilerboschje; dezen zullen we haar dan ook tot gezelschap geven.

* * *

Recht tegenover den ingang ziet men een groote Zuring, n.l. *Rumex aquaticus* en 't is onbegrijpelijk hoe deze zeldzame plant van rivieroeveren hier nog zulke verbazende afmetingen kan aannemen, nog grooter zelfs dan op haar natuurlijke standplaats.

Een ander bewijs hoe sommige echte moeras- of zelfs waterplanten zich kunnen aan anderen bodem aanpassen, vinden we hier in den kleinen kuil rechts vóóran in den tuin. Hier zien we *Lysimachia thyrsiflora* en *Ranunculus Lingua* weeldrig groeien en bloeien en zelfs hun zaden rijpen. Al blijft de bodem hier wel wat langer vochtig, water blijft er nauwelijks in staan. Zelfs *Carex canescens*, een Zegge uit bronnen en slooten, zien we op 't Graminéeperk ook buitengewone afmetingen bereiken.

Lysimachia nummularia op 't naastgelegen perk, staat er blijkbaar wat te zonnig; althans in wat schaduw bloeit ze milder en slingert ze haar lakken wijder uit. Maar heeft een onzer leden al wel eens rijpe vruchten bij deze soort ontmoet? Dan houden we ons voor mededeeling aanbevolen, 't zij aan wildgroeiende of aan gekweekte exemplaren.

Met de Orchideën ziet 't er, ronduit gezegd, niet best uit; de meeste kalkminnende soorten zijn dit jaar niet opgekomen. *Herminium monorchis* is echter nu nog in vollen bloei. Of we hier te doen hebben met dezelfde onbekende oorzaak, waardoor ook in andere botanische tuinen deze plantenfamilie steeds te gronde gaat, of wel dat er dit jaar vele bevroren zijn, of misschien een poos onder den grond werkeloos blijven? We willen nog maar weer eens afwachten. Maar wat vreemd aandoel, is dat juist zeer moeilijk te kweken soorten als *Epipactis palustris* hier zoo fleurig groeit en nu vol zaaddoozen zit. Ook andere Moerasorchideën, zooals *Orchis maculata* en *O. Trautsteineri*, staan er dus goed voor.

Iets verder bloeit nog een groep Bastaardwederiken. 't Mooiste hiervan is wel *Epilobium angustifolium*, 't Wilgenroosje, met zijn lange aren van purperen bloemen. In 't wild breidt 't zich zoo gemakkelijk uit, zoowel door zijn lange worteluitloopers als door zaad dat met een valscherminrichting voorzien is, dat er sommige boschkannten en zandhellingen, ja zelfs brikkenovens er purper van schijnen. Toch houdt 't op andere plaatsen veel minder stand dan men zou verwachten.

Hier in den Museumtuin hebben we tevens de var. met witte bloemen, die we vóór den oorlog meebrachten van bij Malmedy en Stavelot. Hierbij zijn de bovenste stengels en zaaddoozen niet rood aangelopen zooals bij de type, maar groenachtig wit.

Beide zijn elegant schoone verschijningen waar men geen spijt van zal hebben als men hen een plaatsje in den tuin inruimt. Ze groeien gewillig in iederen tuingrond en verblijden ons den heelen zomer door met hun fijne bloemenpracht. Worteluitloopers staan den leden gaarne ter beschikking.

Een wederdienst zou men ons bewijzen met de witbloemige var. van 't Harig Wilgenroosje (*Epil. hirsutum*). Ook hiervan behoort de type tot de mooiste inlandsche planten, die ook zonder veel water wel wil gedijen. In 't Langgrachtje te Maastricht staan zelfs een paar ex. op den ouden vestingmuur te bloeien. We zouden wel gaarne zien dat zich nog meer flora's kinderen op deze oude overblijfsels gingen vestigen; nergens bloeit en geurt in 't voorjaar zoo mooi de Muurbloem als hier.

* * *